

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (44)

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Дисемінація передового педагогічного досвіду
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Проби пера
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 21 грудня 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкара С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(44) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 162с.

ЗМІСТ

КАШОЇД АНАСТАСІЯ, Особливості застосування редакційних засад при висвітленні військових конфліктів	5
БУГА ОКСАНА, Як уберегтися від лабетів фабрик наукових публікацій.....	7

ЛАБОРАТОРІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТА КРЕАТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ КОСТЯНТИН, МИСЛИЦЬКА НАТАЛІЯ, Використання можливостей сучасного освітнього інформаційного простору для підвищення мотивації до навчання фізики здобувачів освіти педагогічних коледжів	12
БУРАЧЕВСЬКА ЛЮБОВ, Креативність як основний компонент творчої особистості викладача мистецьких дисциплін	17
МЕЛЬНИК АЛІНА, Хорове мистецтво як ефективний засіб формування духовно-естетичної культури молоді.....	22
СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА, НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ, Актуальні питання сучасної педагогічної освіти: професійна діяльність в інклюзивному середовищі закладів освіти (з досвіду роботи)	25
ФЕДЧИШИНА ТЕТЯНА, Траєкторія вдосконалення професійних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти в умовах сьогодення.....	31

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ВОЛИНЕЦЬ ТЕТЯНА, Сучасні аспекти валеологічного виховання молоді.....	36
ЖУПАНОВА ОЛЕНА, МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, Використання автентичних відеоресурсів ted talks для удосконалення іншомовної комунікативної компетентності студентів-філологів.....	38
ІСКРА СВІТЛАНА, Організація дистанційного навчання на заняттях з постановки голосу: особливості, проблеми, шляхи вдосконалення.....	44
КАЗЬМИРИШЕНА-ФАЙДЕНКО ОЛЕСЯ, Тренінгові технології як умова формування комунікативних компетентностей майбутніх педагогів	49
МАШТАЛЯР ЙОСИП, Дистанційне навчання як один із засобів вокально-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	52
ХАРЖЕВСЬКА Т. М., Використання творчості Мирослава Скорика у національно-патріотичному вихованні школярів	57
НІКУЛІНА А. О., Web-технології як інструмент ефективного засобу навчання на уроках мистецтва в закладах загальної середньої освіти	60
ОБОДЯНСЬКА ІЛІНА, Поєднання навчального та виховного компонентів на уроках англійської мови	64
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, Формування професійних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи на засадах діяльнісного підходу	66
МАЙДАНЮК НАДІЯ, Національно-патріотичне виховання здобувачів середньої освіти як основа формування полікультурної компетентності	71
ДОВГАЛЮК СВІТЛАНА, Особливості формування національної ідентичності здобувачів освіти в умовах сьогодення	75
ЛЕЛЯК ЛЮДМИЛА, ТЕТЕРИН КОСТЯНТИН, Пріоритетні напрямки підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання.....	79

ДИСЕМІНАЦІЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

ГАВРИЛЮК ОКСАНА, ТВЕРДОХЛІБ НАТАЛІЯ, Хоровий спів як засіб музично-естетичного-виховання молоді: досвід художньо-творчої діяльності народної хорової капели «Mіx Voices»	83
МЕЛЬНИК ГАЛИНА, Формування диригентської техніки студентів в процесі фахової підготовки.....	87
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, РУДА ТЕТЯНА, Майстерність укладання робочих зошитів з української мови та літератури (вивчення досвіду викладачів кафедри української філології КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Лесі Ненчинської та Юлії Романухи).....	96
ТОКАР ЛЮБОВ, СОРОЧАН МАРИНА, Підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.....	101
МАЗУРКЕВИЧ ВІРА, Якісна підготовка до НМТ/ЗНО – запорука успішного вступу до закладу вищої освіти (вивчення досвіду викладача суспільних дисциплін Стасенко Анни КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»).....	106

ВІДОМІ ІМЕНЯ

ВАЦАК КРИСТІНА, Образ видатного філософа й письменника Григорія Сковороди в українській прозі.....	108
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, Бернард Шоу: «Кандида» і «Пігмаліон». Проблематика і художній зміст.....	113
КОНІЧЕК ТЕТЯНА, НЕНЧИНСЬКА ЛЕСЯ, РОМАНУХА ЮЛІЯ, «Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа» : до 210 річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Усний журнал на допомогу вчителю-словеснику.....	118
ЯКОВЕНКО ТЕТЯНА, МАЙДАНЮК НАДІЯ, Співвідношення історичної та художньої правди в повісті Юрія Мушкетика «Семен Палій».....	123
ЧЕРЕВКО ВІКТОР, А.Ф.Завальнюк. Музей подільського Баха	128

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПІА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

ТУРЛЮК СВІТЛАНА, РОМАНУХА ЮЛІЯ, Сценарій ВСЕУКРАЇНСЬКОГО УРОКУ 2023-2024 н. Р. #максимально_ коледж ний	130
МИХАЛЬОВА ЛАРИСА, До питання про підготовку до зовнішнього незалежного оцінювання з біології.....	135
ДИМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА, ПЕКУРАРУ ЛЮДМИЛА, У світі джазу	136
РУБАН ВАЛЕРІЙ, Захисти себе сам!	142
КЛИМЕНКО ОЛЬГА, Організація проектної діяльності у закладі дошкільної освіти.....	149
ФЕДОРЕНКО ОЛЬГА, Методично-дидактичні принципи у викладанні німецької мови.....	152

ПРОБИ ПЕРЯ

ОБЕРТИНСЬКА ДАР'Я, Поезія.....	156
ХАБУДА КАРІНА, Марійкина весна	157
ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	162

навіть не потяг до землі, на якій він виріс...Сковорода любить рідний край по-своєму. В його патріотизмі безмежна синівська відданість невіддільна від гостро критичного ставлення до минушини і сучасності. Йому чужа національна пиха, але він не може жити довго поза межами батьківщини, а на рідній землі йому достатньо свитини під голову – його домівкою стала вся Україна». Як бачимо, автор намагається спростувати офіційну фальш, заідеологізоване тлумачення постаті мислителя в радянському літературознавстві. Дослідження пройняте шанобливим, відповідальним ставленням до української історії та культури. Це було повноцінне «особистісне сприймання історії», що стало основою створення цілісного літературного портрета Григорія Сковороди.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз художніх творів дає змогу говорити про актуалізацію образу Сковороди в літературі досліджуваного

періоду, що було проявом активного розвитку історико-біографічної прози. У цей час з'явилися нові наукові розвідки й дослідження, були створені повісті й романи, у центрі яких – постать українського мислителя. На фоні значної кількості популяризаторських творів ювілейного характеру яскраво виділяються насамперед художній життєпис «Григорій Сковорода» І.Пільгука та колективне дослідження І.Драча, С.Кримського і М.Поповича. Ці твори були кроком уперед в освоєнні образу мислителя, відзначалися новизною авторської інтерпретації, що свідчило про поступове подолання в літературі тенденцій до меморіалізації образу Сковороди. Неординарна постать Григорія Сковороди – проповідника вічної актуальної філософії любові, свободи й духовності – потребує й подальших досліджень і осмислення з урахуванням контексту його доби та соціокультурного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Васянович, Г. Християнсько-філософський персоналізм Григорія Сковороди (до 300-річчя з дня народження): монографія. Львів: «Норма», 2022
2. Кабусь Н.Д. Витоки ідей сталого розвитку особистості і творчості Г.С. Сковороди. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, 2015. Вип. № 47. С. 234-247.
3. Новосад С. Розвиток творчих здібностей, самопізнання та самотворення у філософській концепції Григорія Сковороди: навч.-метод. посібн. Київ: НДІУ МОН України, 2009. 68 с.
4. Сковорода Г.С. Сад божественних пісень: поезії, байки, притчі, філос. трактати, листи. Київ: НКП, 2011. 334 с.
5. Сковорода Г. Буквар миру. Книга для сімейного читання, упорядкування, передмова та примітки Л. Ушкалова. Харків, 2015. 320 с.
6. Чижевський Д. Філософія Г.С. Сковороди. Харків, 2004. 272 с.

*Стаття надійшла до редакції
01 жовтня 2023*

БЕРНАРД ШОУ: «КАНДИДА» І «ПІГМАЛІОН». ПРОБЛЕМАТИКА І ХУДОЖНІЙ ЗМІСТ

УДК 821.111.09 Шоу Б.

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри зарубіжної літератури та основ риторики
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

«Кандида» (1895) – більш складна і найменше піклувався про технічні прийоми або суперечлива п'єса. Створюючи її, Шоу сценічний успіх. Багатьом (як режисерові

Менсфілду) вона показала нескенічною. Для неї важко було знайти антрепренера й акторів, критиків вона приводила в здивування. І разом з тим, це, мабуть, найзадушевніша п'єса Шоу.

Двом чоловікам – ідеалістам протиставлена, за задумом Шоу, жінка – реалістка, носій материнського початку, Кандида. Шоу називав цю п'єсу в листах до Еллен Террі «Материнською п'єсою» і прямо писав: «Кандида, говорячи між нами, це мадонна – нічого більше». Цей новий образ буде мати продовження у творчості Шоу, у його пошуках позитивного героя.

Вперше в Шоу питання про материнське покликання жінки виникає в «Кандиді» і сама Кандида стає образом жінки – матері, але ця теза проводиться в п'єсі досить складним шляхом. Кандида має дітей, але діти її не з'являються на сцені, і вона майже не говорить про них. Її діти – мабуть, ще більш відвернене і нереальне поняття, ніж діти Нори Гельмер. Материнська сутність Кандиди виявляється в іншому – у її відношенні до навколишнього світу, до всіх людей. Її любов до чоловіка давно вже набула материнського відтінку. Для неї цей зразковий християнин і чудовий оратор не є ні в якій мірі авторитетом; вона прекрасно розуміє, що він – усього-навсього «справжній поп»; але в той же час це – Джемс, її Джемс, якого вона вважає дорослим хлопчиком і за яким доглядає, як терпляча нянька.

І так само по-материнському, як до дорослого хлопчика, ставиться Кандида і до юного поета Марчбенкса. Вона готова слухати годинами його прерафаелітські вірші про ангелів і мадонн, що її цікавлять не більше, ніж проповіді чоловіка, вона прагне оточити теплом і затишком бездомного блукача.

До місії і проповідей свого чоловіка Кандида ставиться іронічно.

«Узяти хоча б наших парафіян церкви святого Домініка. Чому, ти думаєш, вони приходять на твої проповіді щонеділі? Так просто тому, що якщо протягом шести днів вони займаються тільки справами і загрибанням грошей, то на сьомий їм хочеться забути і відпочити, щоб потім можна було зі свіжими

силами загрибати гроші ще пущі колишнього. Ти просто допомагаєш їм у цьому замість того, щоб утримувати...».

Прямодушність Кандиди і її жалість до людей досягають свого апогею, коли вона відверто говорить чоловіку про Марчбенкса: «Чи простить він мені, що я штовхнула його до дурних жінок в ім'я моєї чесноти – моєї чистоти, як ти називаєш це? Ах, Джемс, як погано ти знаєш мене, якщо здатний говорити, що покладаєшся на мою чистоту і чесноту. З якою радістю я віддала б і те, і інше бідному Юджину – так само, як я віддала б свою шаль нещасливому, змерзлому жебраку, – якби не було чогось іншого, що утримує мене. Покладайся на те, що я люблю тебе, Джемс, тому що якщо це зникне, то на що мені твої проповіді? Порожні фрази, якими ти з дня в день обманюєш себе й інших!». Це неймовірне признання високої і щедрої душі приводило б в жах багатьох друзів Шоу і читачів «Кандиди». Шоу явно віддає свої симпатії «ідеалістові» іншого роду, поетові Марчбенксу. Він протиставляє цього юнака, бурлаку і мрійника, зігрітого високими ідеалами поезії і краси, пасторові Мореллу. Горда юність, що бунтує, протиставлена тут міщанському благополуччю і прописній моралі. Недарма саме Марчбенкс зумів розглянути з першого погляду і фальш сімейного побуту Мореллов, і принижене положення дружини пастора Кандиди. Але й Марчбенкс не цілком розуміє Кандиду. Марчбенкс уявляє, що це він відкрив їй очі на злиденність її існування, на самовдоволену обмеженість її чоловіка. Він сподівається, що Кандида піде з ним від чоловіка. У цьому позначається романтична наївність Марчбенкса. Кандида давно розуміє і справжню сутність свого чоловіка, і власне положення в родині. Але вона – дружина і мати, а тому свідомо охороняє сімейні ілюзії, усю цю удавану ідилію щасливої родини.

У 1897 році була написана п'єса «Учень диявола», у 1898 році – «Цезар і Клеопатра», у 1899 р. – «Звернення капітана Брассбаунда». У 1900 р. усі три п'єси вийшли окремим збірником, озаглавленим «П'єси для Пуритан».

У передмові Шоу пояснює зміст загального заголовка й обрушується на сучасну йому драматургію, насичену еротикою. Обурення Шоу і його критика спрямовані насамперед проти декадентської драматургії, що прикривалася проблемністю, психологізмом, ібсенізмом, а насправді зосереджувала всю увагу публіки на питаннях статті. «Так звані «проблемні» п'єси, - пише Шоу, - зазвичай бувають побудовані на тім же сексуальному інтересі. Авторі цих п'єс ніякими проблемами не цікавляться... Їм показалося, що багато хто з ібсенівських героїнь – занепалі жінки. І вони намагаються створювати п'єси в дусі Ібсена, зробивши своїх героїнь занепалими (але при цьому, звичайно, гарненькими і добре одягненими). Тому всяка псевдоібсенівська п'єса – це звичайний сценічний ритуал, порнографічний настільки, наскільки можуть дозволити правила гарного тону».

Шоу підкреслює, що він не ханжа і не боїться зображення почуттів. Але він проти зведення всіх дій героїв лише до любовних спонукань і мотивів. Якщо додержуватися цього принципу, «ніхто не може бути хоробрим, або добрим, або великодушним, якщо він ні в кого не закоханий». Шоу пропонує своїм читачам заглянути в газети, де постійно скупі повідомляється про героїчні подвиги пожежних, поліцейський і лікарняних доглядальниць, що ризикували своїм життям для порятунку чужих. Невже вони робили все це тому, що були в когось закохані і комусь хотіли сподобатися?

У збірнику «П'єси для пуритан» Шоу пропонує увазі читачів драми, герої яких не керуються сексуальними мотивами. Шляхетна самовідданість Ричарда Деджена і природна доброта леді Сесилі стають джерелом їхньої великодушності і безстрашності. Політичні розуміння домінують і в Цезаря, і в зовсім ще юної Клеопатри над іншими спонуканнями і почуттями.

«Пігмаліон»: історія постановки, проблематика

Однією з найяскравіших п'єс Шоу стала п'єса «Пігмаліон», яка обійшла всі театри світу і сьогодні має успіх серед глядачів.

П'єса «Пігмалон» була написана в 1912-1913 р. робота над її постановкою ознаменувалася захопленням Шоу, що залишило помітний слід у його житті і творчості. Головна роль призначалася для відомої артистки Стелли Патрік Кемпбелл. Розмовляючи з нею про ролі, відвідуючи її будинок, Шоу усе більше закохувався в цю жінку. Йому було в цей час 56 років, їй – 47.

Відносини між Шоу та його дружиною Шарлоттою носили платонічний характер. Серед дрібнобуржуазних соціалістів з їхнім наївним розумінням жіночої незалежності зустрічалися такі шлюбні союзи. Головною ж причиною цих відносин було те, що Шоу і Шарлотта одружилися в дуже літньому віці. Коли для неї було небезпечно мати першу дитину. Шлюбних відносин, не освячених народженням дітей, Шарлотта не визнавала. Так виник цей дивний товариський союз, що тривав більш 40 років. Але незважаючи на щиросердечну близькість, що зростала, Шоу, мабуть, іноді почував гіркоту від сформованих відносин. Цю гіркоту бачимо у відповіді Шоу на питання, як він дивиться на шлюб. «Що я знаю про шлюб? Шлюб – це лавина, що юнак і дівчина обрушують собі на голову, потягнувшись за квіткою. Шлюб – це багаторічна героїчна праця батька і матері, що піднімають на ноги дітей. Я нічого не знаю про шлюб».

Не дивно, що за цих умов раптово налетіла пізня пристрасть, багато чого перевернула в житті Шоу. Це не було схоже на міцну дружбу із Шарлоттою або на сентиментально-лицарське обожнювання Еллен Террі.

Роль Елізи виявилася для міссіс Патрік Кемпбелл її сценічною вершиною. З приголомшливою майстерністю і переконливістю ця 47-літня жінка зіграла 17-літню квітку. Але сварки і бурхливі пояснення потрясли союз письменника й акторки, як і союз Еллізи Дуліттл і її «творця» Хігінса.

Стелла вимагала розлучення Шоу з дружиною. Шоу відступив – він занадто любив Шарлотту як друга. Її він ніколи б не приніс у жертву. У відповідь Стелла порвала з ним і раптово вийшла заміж за Людину, набагато молодшу від неї. Вона була в цей момент на вершині слави, запаморочливого успіху, багато хто домагався її руки. Їй було неважко помститися таким чином тому, кого вона дійсно любила.

Шоу писав Стеллі спочатку ніжні, потім запеклі листи. Їхні подальші стосунки все більше здобували відтінок гіркоти і взаємної образи. Від їхньої недовгої «фатальної» любові їм залишилося довічне листування. Воно лягло потім в основу п'єси Джерома Кітті «Милий брехун», що йде нині на сценах Нью-Йорка і Лондона.

У п'єсі «Пігмаліон» Шоу, використавши міф про Пігмаліона і Галатею, переніс його в обстановку сучасного Лондона. Але парадоксалист не міг залишити міф недоторканим. Якщо міфічна Галатея була втіленою покірністю і любов'ю, то Галатея Шоу піднімає бунт проти свого творця; якщо Пігмаліон і Галатея античності одружилися, то герої Шоу ні в якому разі не повинні одружуватися. Так, врозріз, її традиційними уявленнями глядача, викликаними заголовком п'єси, складався її задум. Але логічний хід дії і правда образів потягнули письменника, і в багатьох відносинах він виявився набагато ближче до міфу і до задушевних очікувань глядачів ніж хотів би.

Центральним образом твору стає образ квіткарки Елізи Дуліттл, яку професор фонетики Хіггінс, уклавши парі із своїм другом полковником Пікерінгом, обіцяє за півроку перетворити на герцогиню, тобто зробити з неї справжню леді.

Чарівність і незвичайність Елізи Дуліттл ми відчуваємо вже в перших діях, коли вона ще говорить на безглуздому вуличному жаргоні. Ми відчуваємо їх у її енергії, веселості, внутрішній гідності, суворій моральності, що вона зберегла у світі нетрів.

Тільки вимова відрізняє вуличну квіткарку від герцогині, але Еліза Дуліттл не збирається стати герцогинею. Це Хіггінс у своєму науковому ентузіазмі кричить, що за півроку перетворить Елізу на герцогиню.

Еліза тверезіше дивиться на життя – вона мріє стати продавчиною у великому квітковому магазині, куди її не беруть, тому що вона дуже погано говорить. Утім, сам Хіггінс визнає, що професія покоївки в багатому будинку або продавчині солідного магазину вимагає ще більш ретельної роботи над мовою, ще більш вишуканої вимови, ніж положення герцогині.

Із самого початку Хіггінс виявляє грубу байдужість до Елізи як до людини. Коли вона з'являється в нього в будинку, він не вітається з нею, не пропонує їй сісти і, переконавшись, що її діалект уже представлений у його записах, говорить їй: «Провалюйте!» Сама дівчина, що виросла в нетрях, усе-таки має уявлення про правила ввічливості, вона зауважує, що він міг би запропонувати їй сісти, якщо він джентльмен, адже вона прийшла в справі. У відповідь здивований Хіггінс запитує: «Пікерінг, як нам бути з цим опудалом? Запропонувати їй сісти або спустити зі сходів?».

Міссіс Пірс, економка, жінка з народу, і полковник Пікерінг, людина більш тонкої сердечної організації, почувають цю брутальність і намагаються навести на розум Хіггінса. Міссіс Пірс жадає від Хіггінса максимальної коректності в присутності дівчини.

Полковник Пікерінг увічливий з Елізою, пропонує їй сісти, називає її «міс Дуліттл». Згодом, ставши витонченою світською жінкою, вона говорить Пікерінгу: «А ви знаєте, коли по-справжньому почалося моє виховання? У ту хвилину, коли ви назвали мене міс Дуліттл... Це вперше розбудило мою повагу до себе».

Однак уявляти собі Хіггінса тільки буржуазним ученим було би спрощенням і перекручуванням задуму Шоу. Шоу всіляко підкреслює внутрішню волю Хіггінса. Зі знатними леді він тримає себе так само гордовито і грубо, як з Елізою. Його мати увесь

час говорить про невміння його поводитися у світі. Він зачіпає і ображає людей без усякого дурного наміру, просто тому, що вони нецікаві йому. Його цікавить тільки його наука. У відносинах Хігінса з людьми Шоу бачить конфлікт генія й обивателів.

Навчання Елізи закінчене набагато раніше завдяки її здібностям.

«Перетворення Елізи, з точки зору Шоу, мало спростувати думку про те, що соціальні бар'єри нездоланні: в дійсності вони заважають людям реалізувати закладені в них можливості. Шоу безмежно вірить в культуру, знання, які, за словами Хігінса, «знищують безодню, яка відмежовує клас від класа та душу від душі».

Виникає властива творчості Шоу тема бідності як сили, що гальмує інтелектуальний розвиток людини.

Шоу, можливо, першим усвідомив всемогутність мови у суспільстві, її виключну роль. У «Пігмаліоні» Шоу поєднав дві теми, що однаково хвилювали його: проблему соціальної нерівності і проблему класичної англійської мови. Але мова не є єдиним вираженням людської сутності. Вихід у світ до місіс Хігінс має єдиний промах – Еліза не знає, про що розмовляють у світі цією мовою.

Пікерінг також визнавав, що для Елізи недостатньо мати властиву леді вимову, граматику та словниковий запас. Вона повинна розвинути в собі властиві для леді інтереси. До тих пір, поки її серце і свідомість заповнені проблемами її старого світу – вбивствами через солом'яний капелюх чи сприятливою дією джина на настрій її батька, вона не зможе стати леді, нехай навіть і її мову неможливо буде відрізнити від мови леді.

Але Хігінс зробив фатальну помилку: він не подумав про живу душу людини, що була в нього в руках. Експеримент не проходить безкарно: Галатея повстає проти свого творця з усією силою ображеної й обуреної душі; вітер трагедії вривається в тісний світ салонів, де перевірялися результати експерименту.

Шоу зумів у своїй п'єсі висвітлити питання про соціальну нерівність людей. Новостворена Еліза залишається такою ж злиденною, якою вона була, коли торгувала квітами. Додалася тільки трагічна свідомість своєї убогості і безмежної нерівності між людьми. Усі докори Елізи Хігінсу відбивають саме цей момент: «Ви мене витягли з бруд! А хто вас просив? Тепер ви дякуєте богам, що усе вже скінчилося і можна кинути мене назад у бруд!.. Що зі мною буде? Що зі мною буде?.. На що я годжусь? До чого ви мене пристосували? Куди мені йти? Що мені робити? Що тепер буде зі мною?.. Раніш я торгувала квітами, але не торгувала собою. Тепер ви зробили з мене леді, і я уже нічим не можу торгувати, крім самої себе. Краще б ви мене не торкали!... Що з моїх речей належить мені.. Я хочу знати, що я маю право взяти із собою. Я не бажаю, щоб мене потім називали злодійкою...».

Для Шоу важливо епатувати глядачів, приголомшити їх під завісу яким-небудь несподіваним поворотом дії, зруйнувати їхні традиційні романтичні уявлення. Усі чекають шлюбу між Пігмаліоном і Галатеєю, цього вимагає й античний міф, покладений в основу п'єси. І саме тому впертий парадоксаліст відмітає всіма очікуваний «happy end» і глузує зі здивованого глядача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Шахова К. Парадоксальний Шоу: Бернард Шоу. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2002. № 13
2. Гусев А. Квіти запізнілого кохання: «Пігмаліон», Бернард Шоу і місіс Кембл *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2002. № 5.
3. Заболотна В. Нетерплячий Брехт. *Український театр*. 1999. № 1-2. С. 2-4

*Стаття надійшла до редакції
19 листопада 2023*